

Τρία διλήμματα για τη νέα κυβέρνηση

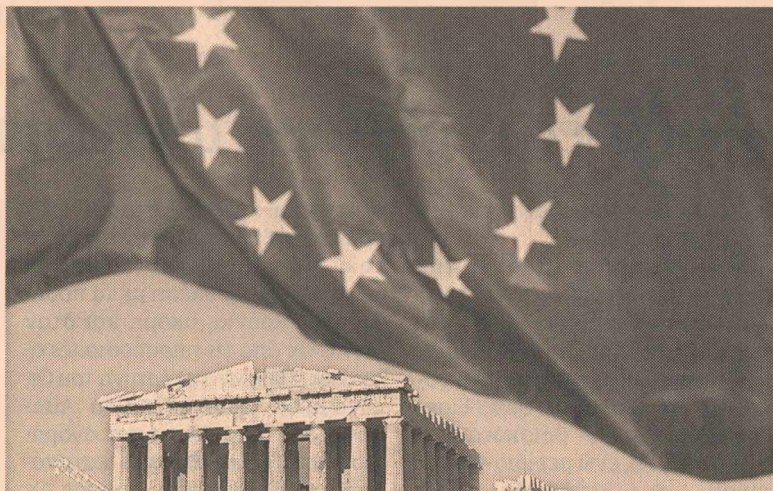
Του ΝΙΚΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΑΚΗ*

Η ελληνική οικονομία βρίσκεται εδώ και αρκετό καιρό σε ένα κλοιό προβλημάτων, τα οποία τροφοδοτούν μία γενικευμένη απαισιοδοξία για το μέλλον. Οι εργαζόμενοι και οι επιχειρήσεις αγωνίζονται να επιβιώσουν μέσα στην κρίση, οι συνταξιούχοι βλέπουν τη διαβίωσή τους να χειροτερεύει, οι μετανάστες υφίστανται όχι μόνο την ύφεση αλλά συχνά και την άδικη οργή των γηγενών πληττόμενων, και όλη μαζί η νέα γενιά αναρωτιέται αν θα έχει ευκαιρίες ευημερίας και απασχόλησης ή θα τη στύψουν για να ξεχρεώσει την αφοροσύνη των γεννητόρων της.

Είκοσι χρόνια πριν, στον απόηχο της χρηματοπιστωτικής κρίσης του 1987 και της ύφεσης που ακολούθησε, η Ελλάδα γνώρισε και πάλι παρόμοιες αγωνίες με ορατό τον κίνδυνο χρεοκοπίας και οικονομικού μαρασμού. Είχε δρομολογηθεί όμως τότε στην Ευρώπη το τρένο της ΟΝΕ στο οποίο τελικά κατάφερε να επιβιβαστεί και η χώρα μας, διασφαλίζοντας έτσι μια δεκαετία σταθερότητας, ανάπτυξης και σύγκλισης κατά την περίοδο 1995-2005.

Σήμερα παρόμοιο τρένο όχι μόνο δεν υπάρχει, αλλά και οι μηχανοδηγοί της Ευρωζώνης ασχολούνται με τα δικά τους εκτροχιασμένα βαγόνια και δεν τους περισσεύει αλληλεγγύη και κρίμα. Η διεθνής συγκυρία δεν είναι με το μέρος μας, ο χρόνος δεν μπορεί άλλο να επιμκυνθεί και έτσι η αντιμετώπιση των προβλημάτων πρέπει να γίνει άμεσα, με εγχώρια προσπάθεια και δικό μας κόστος. Αυτό επιβάλλει να κατανοηθούν σωστά οι αιτίες και διαστάσεις των αδιεξόδων ώστε να αποφευχθούν θνησιγενείς πειραματισμοί και να μη δημιουργηθούν νέες ψευδαισθήσεις.

Η οικονομία μας πάσχει πρωτίστως από μια παρατεταμένη απώλεια ανταγωνιστικότητας, που εκδηλώνεται με το τρομακτικό έλλειμμα στο Ισοζύγιο Πληρωμών, μακράν το μεγαλύτερο παγκοσμίως τα τελευταία τρία χρόνια. Η πρόσφατη κρίση το περιόρισε προσωρινά επειδή συρρίκνωσε τα εισοδήματα, αλλά έκανε ακόμα οξύτερο το δεύτερο μεγάλο πρόβλημα, αυτό της δημοσιονομικής ασφυξίας. Έτσι ο ξεχειλωμένος προϋπολογισμός είναι ανήμπορος να βοη-

Η διεθνής συγκυρία δεν είναι με το μέρος μας, ο χρόνος δεν μπορεί άλλο να επιμκυνθεί και έτσι η αντιμετώπιση των προβλημάτων πρέπει να γίνει άμεσα, με εγχώρια προσπάθεια και δικό μας κόστος.

Η οικονομία μας πάσχει πρωτίστως από μια παρατεταμένη απώλεια ανταγωνιστικότητας που εκδηλώνεται με το τρομακτικό έλλειμμα στο ισοζύγιο πληρωμών.

θήσει τα εισοδήματα και την κατανάλωση, οι επιχειρήσεις μειώνουν την παραγωγή τους και το πάγιο κόστος που έχουν χειροτερεύει κι άλλο την ανταγωνιστικότητα. Αν προσθέσει κανείς την αφαιμάξη εισοδήματος με την αιφνιδιαστική επιβολή της αναδρομικής εισφοράς σε μισθωτούς, σχηματίζεται ο τέλειος φαύλος κύκλος που χαρακτηρίζει τη σημερινή κατάσταση της οικονομίας μας.

Πώς μπορεί να αντιμετωπιστούν αυτά τα αδιέξοδα χωρίς να καταλήξουμε ούτε σε δημοσιονομικό εκφοβισμό που θα προκαλέσει κοινωνική ασφυξία, ούτε σε εκτροχιασμό δαπανών για να ικανοποιηθούν συσσωρευμένα - και ενδεχομένως θεμιτά - αιτήματα; Η νέα κυβέρνηση πρέπει να γεφυρώσει τρία δύσκολα και επιτακτικά διλήμματα:

1. Στήριξη εισοδημάτων και κατανάλωσης ή ενίσχυση της παρα-

γωγικότητας; Αν κάνει μόνο το πρώτο, σύντομα θα έλθει πληθωρισμός που θα εξανεμίσει την πρόσκαιρη ανακούφιση και θα προκαλέσει νέα αιμορραγία στο Ισοζύγιο Πληρωμών. Αν βοηθηθούν μόνο οι επιχειρήσεις χωρίς άνοδο της κατανάλωσης, οι πιο πολλές θα ενθυλακώσουν την επιδότηση χωρίς να κάνουν επενδύσεις, πράγμα που θα οξύνει περαιτέρω την ανισότητα. Ο σωστός συνδυασμός είναι σε αυτή τη φάση να ενισχυθούν τα ισχνά εισοδήματα που ρευστοποιούνται στη άμεση κατανάλωση και ταυτόχρονα να χρηματοδοτηθούν υποδομές και τεχνολογικές δράσεις που κάνουν τις επιχειρήσεις πιο ανταγωνιστικές.

Όσο απίστευτο και αν φαίνεται, η σημερινή κυβέρνηση έκανε ακριβώς το αντίθετο, επιδοτώντας εισαγωγές πολυτελών αυτοκινήτων και κόβοντας έργα υποδομής για να συγκρατήσει το έλλειμμα!

Η δυνατότητα που μας δίνει η Ευρωπαϊκή Ένωση να αυξήσουμε τα έργα του Κοινωνικού Πλαισίου Στήριξης χωρίς ταυτόχρονη χρηματοδότηση από τον δικό μας Προϋπολογισμό πρέπει να αξιοποιηθεί στο έπακρο.

2. Περισσότερο κράτος ή περισσότερη αγορά;

Το μεγάλο δίλημμα της ύφεσης που διανύουμε είναι αν θα χρησιμοποιήσουμε τις δημόσιες πολιτικές για να στηρίξουμε ξεπερασμένες επι-

χειρηματικές δραστηριότητες ή για να διευρύνουμε τις συνθήκες ανταγωνισμού και απελευθέρωσης οι οποίες θα επιτρέψουν στις καλές επιχειρήσεις να επεκτείνουν τη δραστηριότητάς τους και σε νέες να μπουν και να διεκδικήσουν μερίδια στην αγορά. Το κράτος οφείλει να παίξει καθοριστικό ρόλο στην εποπτεία και τον έλεγχο του χρηματοπιστωτικού συστήματος, στη χρηματοδότηση υποδομών και στην παροχή σύγχρονων και ουσιαστικής εκπαίδευσης, αποφεύγοντας όμως την εμπλοκή του σε οικονομικά μοντέλα δημόσιας ιδιοκτησίας.

Αλλωστε μην ξεχνάμε ότι όπως το νεοφιλελεύθερο σύστημα απέτυχε να ελέγξει τις αδηφάγες πρακτικές των αγορών και μας οδήγησε στη χρηματοπιστωτική κρίση, έτσι είχε αποτύχει και το κράτος τις δεκαετίες του 1970 και του 1980 να δημιουργήσει νέα δεδομένα απασχόλησης και ευημερίας.

3. Σύμφωνα Σταθερότητας ή επεκτατική πολιτική;

Στην πορεία σύγκλισης προς την ΟΝΕ, μάθαμε ότι η πραγματική ανάπτυξη ήρθε λόγω της ταυτόχρονης δημοσιονομικής σταθεροποίησης, η οποία έκανε εφικτή την μείωση των επιτοκίων και την αύξηση των επενδύσεων. Οι αναπτυξιακές πολιτικές που χρειάζεται σήμερα η χώρα, πρέπει επίσης να προνοούν για την άμεση ανόρθωση της δημοσιονομικής κατάστασης και όχι να την αναίρουν.

Το Σύμφωνα Σταθερότητας παρέχει αρκετή ευελιξία για την χρηματοδότηση περιβαλλοντικών υποδομών, καινοτομίας και απασχόλησης, ασχέτως εάν η χώρα μας δεν αξιοποιεί πλέον αυτές τις δυνατότητες επειδή αυτο-ακρωτηριάζτηκε με την ύπουλη «απογραφή». Η φορολογική μεταρρύθμιση που επαγγέλλεται να εφαρμόσει το ΠΑΣΟΚ μπορεί να οδηγήσει ταυτόχρονα σε ανάκαμψη των κρατικών εσόδων και σε περισσότερα κίνητρα απασχόλησης και επενδύσεων, χωρίς ψευδο-αριστερές σκιμαχίες εναντίον του Συμφώνου Σταθερότητας που σήμερα μας είναι πιο χρήσιμο από ποτέ.

* Ο κ. Ν. Χριστοδουλάκης είναι πρώην υπουργός Οικονομίας.